

KORKEIMMALLE HALLINTO-OIKEUDELLE

ASIA

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistyksen — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry:n selitys

VIITE

Korkeimman hallinto-oikeuden selityspyyntö 15.1.2020 (5838/1/19)

VALITTAJA

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry (rek.nro 116.353). Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta sekä lintujen ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (Uudenmaan maakunta ennen v. 2011 ml. Sipoo)

PROSESSIOSOITE

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
puheenjohtaja@tringa.fi
suojelusihteri@tringa.fi

Tringa kiittää korkeinta hallinto-oikeutta selityspyynnöstä ja lausuu Östersundom-toimikunnan valituslupahakemuksen ja valituksen johdosta seuraavaa. Toimikunta hakee valitusoikeutta Helsingin hallinto-oikeuden päätöksestä 29.11.2019 (19/0777/5) koskien Östersundomin yhteistä yleiskaavaa.

Yleistä

Tringa esittää, että toimikunnan valitus hylätään alempana yksilöidyin perustein ja alueelle laaditaan sellainen yleiskaava, joka täyttää lainsäädännön vaatimukset Natura-alueiden perusteina olevien luontoarvojen turvaamisen osalta. Yhdistys korostaa, että erityisesti valituksenalaisen yleiskaavan selvitysalueiden osalta alueen maankäyttö on ratkaistava ylemmillä kaavatasoilla.

Yleiskaavan suhde maakuntakaavaan

Yleiskaavan on perustuttava lainvoimaiseen maakuntakaavaan. Östersundomin yhteinen yleiskaava ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimuksia eikä soveltuvin osin maakuntakaavan sisältövaatimuksia. Huomautamme, että valituksenalainen yleiskaava on myös ristiriidassa Euroopan Unionin lainsäädännön luonnon monimuotoisuutta koskevien säännösten kanssa.

Tringa on hakenut valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta päätöksestä hyväksyä Östersundomin 2. vaihemaakuntakaava, jolla ei siis toistaiseksi ole lainvoimaa. Tämä maakuntakaava on laadittu samanaikaisesti nyt puheena olevan yleiskaavan kanssa hyvän kaavoitustavan vastaisesti ikään kuin jälkikäteen ja valtioneuvoston tekemän kuntaliitoksen mukaisesti ja siihen liittyvien asukasmäärätavoitteiden saavuttamiseksi. Alueella toistaiseksi voimassa olevat, lainvoimaiset maakuntakaavat oli nimenomaan laadittu noudattaen EU-lainsäädännön luonnon monimuotoisuuden turvaavia säännöksiä. Kaavoittaja katsoo näiden maakuntakaavojen vanhentuneen, viitaten valtioneuvoston kuntaliitoksen yhteydessä esillä olleisiin rakentamissuunnitelmiin, joita ei ollut laadittu EU-lainsäädäntö huomioon ottaen ja niin kutsutun liitosalueen luontoarvot turvaten. Kaavoittaja perustelee voimassa olevan maakuntakaavan ohjausvaikutuksen syrjäyttämistä ja uuden maakuntakaavan tekemistä samanaikaisesti yleiskaavan kanssa pelkästään yleisillä pääkaupunkiseudun kasvunäkymillä ja yleisluontoisella valtion kanssa tehdyllä sopimuksella. Mainitut seikat eivät voi ohittaa lainsäädännön vaatimuksia alueen luontoarvojen asianmukaisesta huomioinnista.

Yleiskaavan lainmukaisuuden arviointi Natura-suojeluarvojen osalta

Östersundom-toimikunta viittaa valituksessaan valtioneuvoston päätökseen 5.12.2018 Natura-tietolomakkeiden päivityksestä ja siihen, että sääksi ja merikotka on lisätty Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueen lomakkeelle mainitun päivityksen yhteydessä. Edelleen valittaja viittaa mainitun päätöksen tiedoksisaantiin ja siihen, ettei sääkseä ja merikotkaa ollut merkitty mainitun Natura-alueen lomakkeelle ennen valtioneuvoston päätöstä 5.12.2018.

Hallinto-oikeus on arvioinut asiaa EU:n oikeuskäytännön valossa ja todennut, että ”*Natura-arviota ei ole tehty lainkaan valtioneuvoston päätöksellä 5.12.2018 ennen valituksenalaisen päätöksen hyväksymistä täydennetyin lintudirektiivin liitteen I lajien merikotkan (*Haliaeetus albicilla*) ja sääksen (*Pandion haliaetus*) osalta, vaikka näiden esiintyminen alueella on ollut tiedossa jo Natura-arviota tehtäessä, kuten esimerkiksi edellä kohdassa 2.6.2 siteeratusta selvityksestä Suora metro -kaavaehdotuksen luontovaikutusten arvioinnista (31.3.2017) käy ilmi.*”

Mainittua valtioneuvoston päätöstä on valmisteltu etukäteen ja aineisto, eli ehdotus täydennettäväksi lomakkeiksi, on ollut nähtävillä jo yli kaksi vuotta aiemmin 1.9.-30.9.2016. Mainittujen lajien esiintyminen alueella ja niiden lisääminen Natura-tietolomakkeelle alueen suojeluperusteeksi on ollut kaavoittajan tiedossa jo ennen valtioneuvoston 5.12.2018 päätöksen tiedoksisaantia. Lintu- ja luontodirektiivien tavoitteiden näkökulmasta Natura-arvioinnissa tulee käyttää tuoreimpia luotettavia tietoja alueen suojeluarvoista ja -perusteista, kuten tässä tapauksessa hyvin tiedossa olleista ja dokumentoiduista kolmen lintudirektiivin I-liitteen lajin esiintymisestä Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueella.

Selvitysalueen maankäyttö

Alueen luontoarvojen turvaamiseksi alueen maankäyttö on ehdottoman tärkeää ratkaista kokonaisuutena. Korostamme tässä yhteydessä yleiskaavatason vaikutusarvion tärkeyttä: lajien elinympäristöjen ja ekologisten yhteyksien turvaamiseksi on aluetta tarkasteltava riittävän laajasti, johon yksityiskohtaisempi asemakaavoitus ei tarjoa mahdollisuuksia. Laajempi tarkastelu on erityisen tärkeää Natura-alueiden (Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet sekä Sipoonkorpi) perusteina olevien luontoarvojen ja ekologisten yhteyksien osalta. Salmenkallion alueen ja muiden selvitysalueiden maankäyttö tulee ratkaista kokonaisuutena yleiskaavatasolla, sillä on mahdollista, että myöhemmin päätettävä selvitysalueiden maankäyttö voi merkittävästi muuttaa kaavakokonaisuuden yhteisvaikutuksia linnustoon ja muihin luontoarvoihin. Yleiskaavan ratkaisu jättää Natura-aluetta ympäröivät alueet selvitysalueiksi on kestäväntä luontoarvojen turvaamisen kannalta. Selvitysalueet ovat tärkeitä myös koko yleiskaava-alueen ekologisen verkoston kannalta osana kahden Natura-alueen välistä viheryhteyttä.

Erityisesti Natura-alueen perustelaji kehrääjä on erityisen herkkä virkistyskäytön aiheuttamille häirintävaikutuksille, joten sen tärkeimmät esiintymisalueet tulisi turvata tarkoituksenmukaisella kaavamerkinnällä, jolla lähialueilla moninkertaistuvan asukasmäärän liikkumista pystyttäisiin rajoittamaan lajin pesimäalueilla. Myös muut luontoselvityksissä mainitut uhanalaisten tai lintudirektiivin liitteen I lajien esiintymät, kuten

pyyreviirit ja Helsingin ainoa säännöllinen sääksireviiri tulevat turvatuiksi vain kaavamerkinnoilla, joiden avulla virkistyskäyttöä on mahdollista rajoittaa.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus on edellyttänyt alueen maankäytön ratkaisemista kokonaisuutena sekä maakuntakaavasta että yleiskaavasta antamissaan lausunnoissa. ELY-keskuksen mukaan selvitysalue olisi tullut merkitä osin suojelualueena ja osin virkistysalueena. Yleiskaavan Natura-arviosta antamassaan lausunnossa (UUDELY/1810/07.01/2010) ELY-keskus toteaa, että alueen osoittaminen selvitysalueena ei riittävällä varmuudella sulje pois merkittäviä haittavaikutuksia Natura-alueen eheyden ja kehittäjän osalta.

Huomautamme, että vaikka selvitysalueet osoitettaisiin suojeluun ja virkistykseen, kohdistuisi Natura-alueelle haittavaikutuksia moninkertaistuvan virkistyskäytön vuoksi. Emme näe mahdollisena, että Natura-alueen luontoarvoihin ei kohdistuisi merkittäviä haitallisia vaikutuksia, jos voimakkaasti lisääntyvän virkistyskäytön lisäksi selvitysalueille päätettäisiin myöhemmin osoittaa lisärakentamista. Myös hallinto-oikeus toteaa päätöksessään (29.11.2019 (19/0777/5)), että yleiskaavan kaavamääräykset selvitysalueen osalta eivät ole riittävän tarkkoja eivätkä välttämättä poissulje mahdollisia heikentäviä vaikutuksia:

”Koska yleiskaavaratkaisun mahdollisia heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin lintulajeihin ja Natura-alueen linnustollisesti arvokkaaseen aluekokonaisuuteen ei ole riittävästi poissuljettu, on esitetyistä lieventämistoimenpiteistä huolimatta olemassa vaara, että Natura-alueen välittömään läheisyyteen osoitetut uudet rakentamisalueet ja kaavaratkaisun tarkoittama muu asukasmäärän voimakas lisääntyminen merkittävästi heikentävät suojelun perusteena olevia luonnonarvoja Natura 2000 -alueella.”

Edellä esitetyn perusteena Tringa pitää valituksenalaista yleiskaavaa edelleen luonnonsuojelulain, maankäyttö- ja rakennuslain määräämien yleiskaavan sisältövaatimusten ja Euroopan unionin luontodirektiivien määräysten vastaisena.

Östersundom-toimikunnan toimivalta

Tringa esittää, että KHO tutkii myös kaavaa laatineen toimikunnan valituskelpoisuuden, mikäli se ottaa toimikunnan valituksen käsiteltäväkseen.

Helsingissä 27. päivänä helmikuuta 2020

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —Helsingforstraktens Ornitologiska Förening
Tringa ry

Jukka Hintikka
Puheenjohtaja